

Rad Arhivske radne skupine Konzorcija Partnerstva za mir u 2002. godini

Hrvatski arhivski djelatnici uključili su se u rad Arhivske radne skupine Konzorcija Partnerstva za mir na sastanku održanom u prosincu 2001. u Garmisch Parten Kirchenu (vidi "Sastanak Arhivske radne grupe u Garmischu, 2001", *Arhivski vjesnik*, 44/2001, str. 280-281). Nakon toga je slijedio poziv Hrvatskom državnom arhivu da bude domaćin sljedećeg sastanka ARS-a.

Sastanak Arhivske radne skupine (ARS) u Zagrebu, 8-9. travnja 2002.

Na dvodnevnom sastanku koji je održan u Hrvatskom državnom arhivu, utvrđen je plan rada ARS-a za sljedeću godinu te utvrđeni zadaci za nadolazeću konferenciju u Parizu.

Na zagrebačkom sastanku je dogovoreno da svaka zemlja pristupi izradi bibliografsko/historijskih radova o najnovijim zbirkama objavljenoga gradiva iz razdoblja hladnog rata, te objavljenih memoara. Pukovnik Michaele Lyoshin iz Instituta za vojnu povijest u Moskvi prihvatio je prijedlog da izradi selektivnu bibliografiju izvora i memoara objavljenih u Rusiji. Također je prihvaćen prijedlog ravnatelja HDA da svaka zemlja izradi inventare gradiva koje se odnosi na hladni rat, a kao model je ponudio međunarodni projekt o Napoleonovu razdoblju u koji je uključen HDA. Dogovoreno je da djelatnici HDA izrade model inventara za CK KPH, koji će kao i Lyoshinova bibliografija biti prezentirani na Pariškoj konferenciji. Ostali članovi ARS-a pristali su stupiti u kontakt s ravnateljima nacionalnih arhiva u svojim zemljama kako bi i oni pristupili izradi takvih inventara. Članovi grupe predviđeli su da će za izradu nacrtu inventara kao i bibliografije trebati otprilike jedna godina.

Na dnevnom redu ponovno je bio razgovor o dostupnosti arhivskoga gradiva te o uključivanju novih članova u ARS.

Direktor Međunarodnog projekta za povijest hladnog rata pri Woodrow Wilson Centru pozvao je nazočne djelatnike HDA na sljedeći sastanak u Washington.

Konferencija u Parizu, 17-19. lipnja 2002.

U Parizu je od 17. do 19. lipnja održana 5. godišnja konferencija Konzorcijuma partnerstva za mir. Naziv Konferencije bio je "Izgrađivanje strateške zajednice kroz obrazovanje i istraživanje". Konferenciji je nazočilo više od 350 znanstvenika, diplomata, vojnih dužnosnika, predstavnika nevladinih organizacija iz euro-atlantske regije. Kao i prijašnje Konferencije i ova je bila usredotočena na rad radnih skupina Konzorcijuma. Održano je petnaestak sastanaka radnih grupa kao i nekoliko manjih radionica. Arhivska radna skupina održala je svoj sastanak drugog dana Konferencije. Predsjedateljica ARS-a bila je Nancy L. Meyers iz Međunarodnog projekta

o hladnom ratu, iz SAD-a. Prema programu dogovorenom na sastanku u Zagrebu, održana su tri izlaganja. Dr. Ana Lalaj, direktorica Odjela za povijest Albanske akademije znanosti upoznala nas je s novoosnovanim arhivom Povijesnog instituta u Tirani. Cilj osnivanja Arhiva je stvoriti središnje mjesto u kojem će se nalaziti izvori za povijest hladnoga rata i u kojem će se raditi na deklasifikaciji dokumenata i izradi baze podataka za sve deklasificirane dokumente.

Drugo izlaganje "Povijest Hladnog rata u Rusiji u djelima ruskih i inozemnih autora u 2001." imao je dr. M. Lyoshin, viši suradnik u Institutu za povijest hladnoga rata u Moskvi. Rad dr. Lyoshina je prvi korak u izradi bibliografije objavljenih dokumenata o hladnom ratu, kao što je dogovoreno u Zagrebu.

Predstavlja je također model inventara za gradivo Komunističke partije Hrvatske, a koji bi koristile i ostale zemlje članice Partnerstva za mir. Predsjedatelji radnih skupina upoznali su kroz kraća izlaganja nazočne na Konferenciji s radom svojih skupina.

Sastanak ARS-a u Washingtonu D.C.

Sljedeći sastanak ARS-a održao se u Washingtonu D.C. od 22. do 24. srpnja 2002. Sastanak su organizirali Konzorcij Partnerstva za mir i Woodrow Wilson centar iz Washingtona. Sastanku je prisustvovala skupina arhivista i povjesničara iz Hrvatske: Miljenko Pandžić i M. Hurem (HDA), Tvrtko Jakovina (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta) i Barić (Ured predsjednika) te 5 sudionika iz Albanije.

Domaćini su svojim gostima pripremili niz zanimljivih predavanja i radnih materijala na temu deklasifikacije dokumenata. Pozvali su stručnjake iz vladinih i nevladinih ustanova da svaki iz svoga aspekta izloži problem dostupnosti vladinih dokumenata. O deklasifikaciji su govorili Steve Aftergood, znanstveni savjetnik iz Federacije američkih znanstvenika, David Patterson, glavni urednik i njegovi suradnici iz vladinog Odjela za državne publikacije, zaduženi za pripremu i objavljivanje serije FRUS (*Foreign Relations of the United States series*), koja sadrži dokumentarne povijesne zapise najvažnijih odluka američke vanjske politike i diplomatske djelatnosti. Dosad je objavljeno 350 svezaka. Serija sadrži dokumente iz predsjedničkih knjižnica, Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva obrane, Nacionalnog savjeta za sigurnost, CIA-e, Agencije za međunarodni razvoj, te drugih ustanova zaduženih za vanjsku politiku, kao i privatnih arhiva pojedinaca koji su imali utjecaja na stvaranje američke politike. Skupina od oko 20 povjesničara prikuplja i priprema dokumente za objavljivanje. Osoblje ustanova čiji se dokumenti objavljuju sudjeluje u deklasifikaciji dokumenata. Povjesničarima pomaže i Savjetodavni odbor za povijesnu diplomatsku dokumentaciju, skupina znanstvenika izvan američke vlade. Od 1952. godine serija je organizirana kronološki prema vladanju pojedinih predsjednika, geografski i tematski unutar svake podserije: 25 svezaka pokriva Kenne-

dyjevo razdoblje (1961-1963), 34 Johnsonovo razdoblje (1964-1968), a 40 svezaka namijenjeno je Nixonovoj i Fordovoj upravi (1969-1972; 1974-1976). Trenutno su u pripremi za objavu dokumenti iz Nixonovog doba.

Pravna podloga za dostupnost službenim informacijama, tj. deklasifikaciju dokumenata u SAD-u temelji se na Zakonu o slobodi informiranja (FOIA – *Freedom of Information Act*), te na Odluci predsjednika Clintona (Executive Order 12958) od 17. travnja 1995. Odluka propisuje način klasificiranja, zaštite i deklasificiranja dokumenata koji sadrže podatke o nacionalnoj sigurnosti. Prema riječima Johna Carlina, direktora Nacionalnog arhiva SAD-a, glavni motiv za donošenje predsjedničke odluke za deklasifikaciju dokumenata bilo je nepovjerenje javnosti prema vladi. Primjena Odluke trebala je vratiti povjerenje koje se prije uzimalo "zdravo za gotovo".

Deklasifikacija dokumenata dugo vremena bila je smještena nisko na listi prioriteta, osim za državne povjesničare, tako da se nakupilo mnogo klasificiranih informacija. Tijekom prve godine rada na deklasifikaciji dokumenata djelatnici NARA-e pregledali su 131 milijun dokumenata, a otvorili 111.000 milijuna dokumenata, djelatnici drugih vladinih ustanova deklasificirali su daljnjih 10 milijuna dokumenata.

Posao se obavljao uz pomoć stručnjaka izvan Arhiva, jer u nekim slučajevima nije bilo vodiča za deklasifikaciju određene vrste. No, u Nacionalnom arhivu smatraju da se zbog ogromnih količina građe ne može nastaviti sa staromodnim načinom deklasifikacije, već treba primijeniti automatizaciju, pa je u tu svrhu osnovana Radna grupa za automatizaciju.

Nakon susreta s ravnateljem Nacionalnog arhiva, organizirano nam je razgledavanje arhivske zgrade u College Parku u Marylandu, u kojoj je smješteno novije arhivsko gradivo. Nakon što smo imali prilike vidjeti prezentaciju novog on-line kataloga rađenog prema normi ISAD(G), našoj su skupini upriličeni susreti sa Sharon Thibodeau, direktoricom Programa o dostupnosti te Doris A. Hamburg, direktoricom Programa za zaštitu arhivskoga gradiva.

Mirjana Hurem